

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**In D. Petri Apostoli Epistolam Vtranqve, Heinrychi
Bullingeri Commentarius**

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1534

Cap. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36052

caenum. Ita & illi solent qui post sanctā euangelij doctrinam redeunt ad porcinam uitam. Plura de hoc di uerbio Eras. Chil. 3. cent. 5. adag. 13. Quod si cui uideatur hic locus Petri de Peccato in spiritum sanctum esse exponendus, nō magnopere reclamari, quod et argumenti genus hanc expositionē admittat, et certē uideantur uerbis inesse notæ, quæ istum propè sensum indicent atq; euincant. Certē multam inter se affinitatem habent pseudopropheta & peccatum in spiritum sanctum. Sed de his iudicent Lectores.

Cap. III. = Hæc iam alteras uobis charissimi scribo literas, quibus extimulo per commotionem uestram synceram mentem, ut memores sitis uerborū, quæ prædicta sunt à sanctis prophetis, & mandati nostri qui sumus apostoli domini & seruatoris,

Prestat scri-
pturas tes-
tuisse.

Iam uero canit receptui, colligens in quem finem hæc de falsis doctoribus scripserit, nimirum in hoc ut commoniti ab illis caueremus. Interim immiscet obiter, unde hæc acceperit, quo plus fidei apud nos haberent. Ex Prophetis enim & uerbis Iesu saluatoris nostri pleraq; decerpta sunt. Nam hi de uenturis pseudo prophetis & temporibus extremis multa uaticinarunt. Petrus itaq; scio, ait, quā synceri & alieni sitis ab omni doctrina & fide falsa, sed uolo interim ut posthac memores sitis uerborū Domini Iesu prophetarum

tarum

tarum & apostolorum, quibus prænunti in recepta ueritate possitis perseuerare, ne usquam pseudoprophetarum (quos illi uenturos sed cauendos monuerunt) blandiloquentia animi uestri corrumpantur. Hisce uero sibi comodum ad sequentia transitum struxit. Nunc enim de impijs postremi seculi moribus scribit, ut monuimus in argumento epistolæ. Habet enim hæc causa affinitatem cum ea quam de pseudopropheta tractauit. Cæterum hic non putauimus necessariū esse copiosius ex propheticis & euangelistarum literis differere, aut ostendere ex quibus prophetis quibusue locis singula decerpserit Petrus. Nam Cōmentarij nobis plus æquo excrescerent. Certè Daniel & Zacharias maxime in hoc argumento præ cæteris uersati sunt. Nostrum fuerit eorum probè meminisse quæ isti nobis bona fide tradiderunt, & quorum summarium quodpiam in præsentiarum contexuit Petrus.

illud primum scientes, uenturos in extremis diebus illufores, qui iuxta proprias concupiscentias ambulent & dicant, Vbi est pollicitatio aduentus eius? Siquidem ex quo die patres dormierunt omnia sic permanent, ut ab initio conditionis erant.

Diligenter describit, quales impij illi postremi seculi futuri sint, & qualia eorum consilia, quales ser-

De illufo-
ribus postre-
mi tēporis

COMMENT. IN II. EPIST.

mones. Principio illos uocat, non tã quod illis uerbum domini merus uideatur lusus, quã quod instrueti sunt prestigijs & imposturis, quibus fallunt incautiores & non omni parte adherentes uerbo domini. Hebræi eiusmodi genus hominum דַּרְזִימִים appellant. Deinde iuxta proprias, ait, cõcupiscentias ambulant. Id quod ex priori enascitur. Quibus enim uerbũ domini & res diuinæ lusus sunt, ijs & uoluptas pro uita & libido pro ratione est. Ut enim pro animi sui turpissimi cupiditatibus turpiter uiuunt, gulam sectantur, & genio duntaxat indulgent, ita etiam pro libidine sua docent & dicunt, quod congruit prostitute uitæ & moribus turpissimis. Iam ergo quid dicturi sint per Mimesim indicat, Vbi (inquiunt) est pollicitatio aduentus eius? Nasum uero habet oratio omni parte audax & confidens. Abnegat enim & Deum, & iustitiam eius, & mortuorum resurrectionem, et diuinum præmium, idq; summo cum contemptu & risu. Qui enim iudicium abnegat is & mortuorum resurrectionem & diuinum præmium abnegat, adeoq; deum ipsum. Si enim Deus est, iustus est. At iniustus esset, si non esset futurum iudicium & præmium tam pijs quã impijs pro ratione operum fidei & perfidie cuiuslibet paratum. Additur & aliud per eandem Mimesim quo impie satis impiã prodant mentẽ. Mortui (inquiunt) sunt patres nostri, nec quisquã interim illorum

illorū reuixit aut redijt à mortuis qui nuntiaret aliā
 præter hanc superesse uitam: nec quicquam in orbe
 à constitutione eius ad hunc usq; diem innovatū est,
 eadem semper orbis facies, ijdem semper nascentium
 & morientium uices, proinde cum hæc ita habeant
 cur expectarem uel iudiciū ullum, uel ullam mortuo=
 rum resurrectionem? Agè uiuamus hic dum uiuere
 conceditur. Iste quidem Pfafforum minæ sunt & ter=
 riculamenta, quibus nos uel decipere, uel tyrannidi
 sue nituntur subiugare. Deus nō curat nos, nec ullum
 nobis faceſſit negotiū, edamus ergo & bibamus, cras
 enim moriemur. Tales sunt & noſtrorū quorundam Ierem. 44.
 porcorum uerius quā hominum blaſphemæ uoces,
 Quid nobis indies de fide, ſanctimonia, iudicio, im=
 mortalitate inueteratā occinitis cantilenā? iam olim
 iſtorum nos piguit: agè de uoluptatibus poculis & le=
 pidis puellis differamus. Quid enim auſpicati nobis
 inuexit illa nupera religio? Olim dum ſcortaremur,
 potaremus & principū ſectaremur ſtipendia, ad uo=
 tum ſuccedebant omnia: at nunc cum iſti obſtreperi
 graculi nobis quædā de ſpernendo mundo, de ample=
 ctenda fide euangelica intonāt, aduerſa habemus o=
 mnia: præſtat igitur nouam iſtam doctrinam de euan=
 gelio contemnere & priſtinum uitæ inſtitutum ſecta=
 ri & letari. Sed quid ad iſta reſpondet Petrus?

Illud uero uolentes neſciunt, quod cœli

iam olim fuerint ac terra ex aqua & per
aquam consistentes dei sermone, per qua
is qui tum erat mundus aqua inundatus
perijt. At nunc qui sunt caeli & terra, eius-
dem sermone repositi sunt, & seruantur
igni, in diem iudicij & perditionis impio-
rum hominum.

Semper pu-
niuit Deus
impios.

illi, ait, dicunt se nescire ullam rerum mutatio-
nem, res hominum eodem semper loco eademq; for-
tuna constitisse, sed illud interim nesciunt, imò nesci-
re uolūt, quod totus fatetur orbis, illud nempè quod
idem ille Deus semel diluuiò in orbem misso totum
aboleuit: maxime quod tum quoque impij essent qui
iudicium dei contemnerent & prorsus illud ipsum fi-
cerent quod hic de illustioribus audiuius. Ex eo autè
facile licet colligere quod Diuina iustitia non omni-
bus dormierit semper, sed de omnium saeculorum im-
pijs semper sumpsit supplicium. Huic iam pulchre ne-
citat propositionem instituti sui, Deum iudicaturum
pios & impios ipsumq; saeculum per ignem. Olim
aqua immissa terram purgauit à sordibus. Caeli haec
tenus perseuerarunt, sed & ipsi ad extremum diem
purgabuntur igne, cum per ignem perdentur impij,
sicut olim perierunt per aquam. Videntur autem
haec sumpta esse ex Isaia capite 66. Porro quod in
priori membro terrae meminit, quod illa ex aqua &
per

per aquam sermone dei siue uirtute diuina consistat, alludit ad 1. cap. Gene. ubi legimus, quod aqua terram ex parte nudarint quam prius contexerant, magna simul aquarum ui in sublimi pendente.

Vnum autem hoc ne lateat uos, dilecti, quod unus dies apud Dominum, perinde est ut mille anni, & mille anni ut dies unus. Haud tardat dominus qui promittit, quemadmodum nonnulli tarditatem existimant: uerum patiens est erga nos, dum non uult ullos perdere, sed omnes ad poenitentiam recipere.

Dicat iam aliquis, Quando uero ueniet? *De tempore uindictae* De tempore uindictae
 iam expectata est illa iudicij dies. Hunc & prophetae priores minati sunt peccatoribus. Respondet Petrus, Cum semel constet diem illum certo uenturum, non refert admodum serius an maturius ueniat. Retissime enim loquitur Paraphrastes, Nobis pro animo nostro quaedam longa uidentur quaedam breuia: at De nihil est, neque breue neque longum. In suis promissis non sequitur cupiditatem nostram, sed suum eternum & immutabile consilium. Utitur autem sententia Mosis quae extat in Psalmo octuagesimonono quae mire huc quadrat, est autem huiusmodi, Tu domine redigis hominem in puluerem, & contra

dicis, Redite in integrum filij hominum. Quia mille ante te sunt, sicut dies hesternæ quæ præterijt, & excubiæ nocturnæ. Te illos dissipante somnus fiunt, ac subito sicut fœnum mutantur. Fœnum mane floret et crescit, uespere incisum arefcit. Sic te irato consumimur & in furore tuo deturbamur, &c. Ex quibus uerbis facile colligere licet quod non tam in hoc produxerit istud testimonium Petrus, ut expectationem leniret & tædiū moræ discuteret pijs, quàm ut præsentissimã impijs pœnã impendere ostenderet. Quod ergo iudicij die procrastinat dominus, quod pœnam differt diutius, nemo ita interpretetur (inquit Petrus) quasi ipse dominus nunquã sit uel iudicaturus orbẽ, uel puniturus impios, sed ppterca spaciũ præscribit longius, ut peccatores inuitet ad pœnitentiã. Vnde et Paulus ad Roma. 2. Cur diuitias bonitatis & lenitatis dei contemnis? ignorans quod longanimitas dei te inuitat ad pœnitentiam. Hæc obsecro expendamus diligentius ô fratres, ne uspiam per impatientiam murmuremus contra dominũ aut impingamus. Si tardior uidebitur uindex nostri dominus, si benignior & lenior erga hostes nostros, meminerimus quod deus non modo deus ultor, sed & deus longanimis sit, qui neminem temerè opprimit, sed cui libet spaciũ pœnitendi concedit. Iam si ille hostis noster pœniteat, condonanda illi noxa, ut aliàs, & gaudendũ nobis propter

ouem

ouem restitutam. Porro si ille lenitate dei abutitur, certus sis quod diuina uindicta tarditatem, supplicij grauitate compensabit. Certissimum enim illud Germanum prouerbiū, Lang gbeittet ist nit gschencft.

Veniet autem dies domini sicut fur in nocte, quo coeli procellæ in morem transibunt, elementa uerò præ æstu soluentur, terræq; & quæ in ea sunt opera, exurentur.

*ῥοιζήσονται
ἡ γῆ καὶ
ὅσα ἐν αὐτῇ
ἔργα ἰσχύουσι
κατακαυθήσονται
ἐν πυρὶ.*
sonore &
magno cū
impetu.

Planis iam sed horrendis uerbis describit futuram iudicij diem, Inexpectatus, ait, aderit dies illa. Dum enim dixerint pax & securitas repentinus illis incumbet interitus: nec aliter obrepet illa dies mortalibus, quam fur nocturnus obrepit dormientibus, Id quod

& Christus prædixit futurum Matthæi uigesimo quarto & Paulus prima ad Thessalonicens. quinto. Iam quæ sequuntur hypotyposis sunt futuræ diei, & de-

*Tale & illud,
Stellæ
de celo cadent.*

clarant nobis hyperbola quadam adeoq; & prosopopeia quanto terrore consternendi & quædam diris supplicij impij sint affiendi. Quod si quis simplicissime iuxta literam interpretetur, id quod magis mihi probatur, habet Augustinū uirum in scripturis sacris maximum de hoc loco doctissime disputantem lib. de ciuit. dei 20. cap. 18. Et hæcenus quidē probauit Deū iudicaturum orbem & puniturum impios, aduersus impiam illusorum opinionem.

Cum igitur hæc omnia soluantur, quæ

P

les oportet esse uos in sanctis conuersationibus & pietatibus expectantes & accelerantes ad aduentum diei dei, per quem cœli incensi soluentur, & elementa æstuantia liquefcent. Sed cœlos nouos ac terram nouam iuxta promissum illius expectamus in quibus iustitia inhabitat.

Sanctio-
nia.

Deflexu quodam defertur ad innocentiam, ad quam elegantibus argumentis hortatur, ut tandem in optatum feratur portum. Primum desumptum est ex re presenti & aptatum per collationem. Si, inquit, elementa per ignem expurganda sunt, quæ tamen nihil peccarunt, quanto opere nobis annitendum, ut puritateq; innocentia præclari inueniamur in die illo. Atq; hoc quidem ipse beatorum locus flagitat. Noui enim cœli parantur iustis, iustitiæ ergo studendum ijs qui noui cœli uelint esse incolæ. De cœlo hoc nouo & terra noua legere est apud Isaiam in 65. & Augustinum lib. de ciuit. 20. cap. 15. Iustitiam per heterosimposuit pro iustis.

Quapropter dilecti hæc expectantes, date operam ut immaculati & incontaminati ab illo reperiimini in pace, dominicq; nostri patientiam salutem arbitremini, quemadmodum & dilectus frater noster Paulus, iuxta sibi datam sapientiam scripsit uobis

bis etiã in omnibus ferè epistolis loquens de his, inter quæ sunt non nulla difficilia intellectu, quæ indocti parumq; firmi detorquent, sicut & cæteras scripturas ad suã ipsorum perniciem.

Illatio est ad superiora. Est enim sensus, Cum ergo rem expectetis tantam, præstat ut iudicium hoc tam rigidum semper præ oculis habentes, ita posthac uiuatis, ut ueniens dominus inueniat uos paratos. Quod si tardius uenerit, nihil aliud cogitate, quàm quod mora trahatur propter peccatores quos saluare cupit dñs. Atque hic Pauli simul epistolas cõmendat fidelibus. Tametsi enim apostolis ex æquo collatus esset spiritus sanctus, non tamen quisquam eorũ alterius momenta contempsit. Daniel ille desideriorũ uir quonon fuit sapientior alter, orationes prophetarũ Ieremiam in primis legere solebat. Arrogantiæ ergo et superbiam spiritu aguntur, qui optimorũ uirorũ optimos libros lectione dedignantur, nec quicquã approbant nisi quod scripserint ipsi. Colligimus hinc quoque quod similis & constans adeoq; & una omnibus fuerit apostolis ratio prædicandi euangelij. Interim uero monet ut epistolas Pauli legamus animo fideli ac uigilanti. Esse enim in ijs difficilia quædam, sed ijs qui in fide indocti & in religione parũ sunt exercitati, & firmi. Nam hi non tantũ scripta Pauli, sed omnes alias

Epistolę D. Pauli cõmendatę à Petro.

Scripturę difficiles sed corruptis.

COMMENT. IN II. EPIST.

Scripturas detorquent ad suam ipsorum perniciem. Id enim his usuuenit quod araneæ dulcem succum floris sugenti. Quia etenim uenenata est omne quod imbibit protinus uertitur in uenenum noxium. Sic cum illi mente corrupti sint omne etiam quod legunt prauis affectibus deprauant. Rectissime ergo monuit Hilarius, sensum scripturis non esse inferendum, sed è scripturis petendum.

Vos igitur dilecti, posteaquam præmoniti estis, cauete, ne simul cum alijs nephariorum errore abducti, excidatis à propria stabilitate, sed crescite in gratia & cognitione Domini nostri & seruatoris Iesu Christi. Ipsi gloria & nunc, & in diem æternitatis, Amen.

Conclusio. = Hac clausula totam concludit epistolam, et in hac mira breuitate omnia penè constringit quæcunque fusius in tota epistola tractauit. Abunde, inquit, præmoniti estis, didicistis quæ uera sit religio, didicistis quæ falsa, & quod ingenium seductorum & illusorum, restat ergo ut firmiter in ccepta ueritate perseueretis & ab artibus impostorum uobis caueatis diligentissime, crescatis autem in gratia et cognitione domini Iesu, Cui soli gloria in æternum, Amen.

Si uero nunc præstiti quod in operis initio pollicitus sum Christiane Lector, gaudeo: sin minus, uerianam